

Kozy

„Kozel zahradníkem“, to je známé rčení poukazující na nevhodnost a neslučitelnost dané osoby a její činnosti, vychází z toho, že koza v zahradě je škůdce, ničitel a prostě postrach všeho vysazeného, rostoucího, zeleného, bylinného či dřevnatého. A taky se říká „mlsná jako koza“ – když může, tak si vybírá. Kousne tady, támhle, ze všeho trošku ochutná, rozuměj, nakousne a ohryže, co vidí. Lidová rčení vychází ze zkušeností mnoha generací a ani v tomto případě se, bohužel, nemýlí.

Koza do zahrady není požehnání. Ale může v ní přebývat, toužíte-li po koze, a je z čeho vybírat!

Koze musíme vyhradit místo, kde nebude škodit. V bezpečí před kozami jsou staré stromy se silnou borkou, která kozy nezajímá, vysokokmeny ovocných stromů, kam koza nedosáhne do větví, aby okousala mladé výhony (nezapomeňte počítat výšku kozy ne na 4 nohách, ale ve vzpřímeném postoji na zadních, pro dobrůtku se ráda natáhne).

Koza se vám odmění: je to kontaktní zvíře, bude na vás radostně mečct, jakmile vás spatří, prohledá vaše kapsy, jestli nesete nějakou dobrotu a klidně vás bude doprovázet, kamkoli se hnete. A samozřejmě spase trávu, různé aromatické byliny,

koza bílá

nepohrdne ani úporným plevem šťovíkem. Zvolíte-li kozy dojně, získáte pro sebe a pro rodinu mléko, kozy masné jsou určeny především na produkci masa. Máte-li šikovné ruce a baví vás práce s vlnou (srstí), zvažte nákup drobnějších koziček mohérových nebo kašmírových. A pro čiré hobbíky, kteří chtějí kozy jako mazlíky, jsou vhodné kamerunské zakrslé kozičky.

Krmení a potřeby pro chov koz jsou téměř stejné jako u ovcí. V sezóně je základem pastva, mimo pastevní sezónu seno a šťavnatá složka (siláž, senáž), lze přikrmovat také okopaninami a kvalitní slámou. Krmivo pro kozy nesmí být nahnilé, plesnivé, zapařené nebo jinak znehodnocené. Nevhodné nebo zkažené krmivo může zapříčinit nejen nemoc, ale i rychlý úhyn kozy.

Kozy mohou být i v zimě venku, mají-li možnost se schovat do otevřené stáje nebo suchého přístřešku. Srstnatá plemena původem z teplých a suchých oblastí (kozy kašmírové a mohérové) jsou citlivá na vlhkost, pro ně je lepší na zimu ustájení v dobře větrané suché stáji, navíc jejich srst vlhkem trpí, hrubne a snižuje se její kvalita.

Stejná jako pro ovce jsou i pravidla pro registraci chovaných koz v registru ČMSCH a použití plemenných kozlů k chovu. Budete-li chovat kromě koz i kozla, počítejte s poměrně výraznou „vůní“, kozel se zapřít nenechá.

Informace o u nás chovaných plemenech koz a kontakty na chovatele, případně chovatelské kluby najdete na www.schok.cz.

Plemena koz

Koza bílá

Plemeno bylo vyšlechtěno z původních, na venkovských statcích chovaných koz příkřížením importovaných kozlů sánských. Kozy mají větší tělesný rámec a krátkou, bílou srst. Na krku mívají výrůstky, tzv. přívěsky. Obě pohlaví mohou a nemusí být rohatá. Kozy jsou odolné, nenáročné. Dospělé kozy mají hmotnost okolo 50 kg, kozlové 80–90 kg. Kozy mají sezónní říji v podzimních měsících. Koza mívá 1–2 kůzlata, v době laktace nadojí více než 1000 l mléka. K plemenitbě se využívá obvykle do 8 let, dožívá se i více než 10 let. Plemeno je klidné, snadno ovladatelné, dobře reaguje na tón lidského hlasu (pozná, když kozu chválíte, stejně tak rozumí, že jí nadáváte).

koza bílá

koza hnědá

Koza hnědá

Plemeno bylo vyšlechtěno ze selských strakatých a hnědých koz s importovanými harckými (něm. Harzziege) kozly. Kozy jsou středního tělesného rámce, srst má hnědou barvu se zřetelným tmavým pruhem na hřbetě (někdy nazývaným „úhořím pruhem“). Hlava je hnědá, za ušima má hnědá koza výrazný černý trojúhelník. Kozy dorůstají hmotnosti okolo 50 kg, kozlové 70–85 kg. Koza rodí zpravidla 1–2 kůzlata, v laktaci nadojí více než 1000 l mléka. V roce 1992 byla zařazena do genetických živočišných zdrojů. Hnědé kozy jsou oblíbené nejen pro svůj atraktivní vzhled, ale i pro odolnost a přizpůsobivost horším pastevním a klimatickým podmínkám. V domácím chovu kozy plně projevují své charakterové vlastnosti, jsou zvědavé, společenské, „žebrají“ pamlsky a vítají příchozí mečením.

Koza mohérová (koza angorská)

Kozy pro nadšence, pro pletářky, které ocení nádherně lesklou, prstýnkově zvlněnou a až 30 cm dlouhou hebkou srst. Srst mohérových koz je často poněkud nesprávně nazývána „angorská vlna“. Na první pohled si můžete mohérové kozy splést s malými ovčemi, díky své dlouhé srsti vypadají podobně. Dlouhou srstí mají pokrytý i vršek hlavy, na čele jim vytváří čupřinu. Barva srsti je bílá, v zahraničí jsou chované i jiné barevné rázy (hnědé, černé). V ČR nejsou mohérové kozy příliš rozšířené, kůzлата se poměrně obtížně shání.

Plemeno pochází z Malé Asie. Bylo chováno pastevním způsobem na suchých náhorních planinách. Je malého tělesného rámce, kozy dosahují hmotnosti 30–35 kg a kohoutkové výšky okolo 40 cm, kozlové 40–45 kg a 50 cm. Koza rodí většinou jedno kůzle, za laktaci nadojí pouhých 70–100 l mléka. Odchov mláďat nebývá vždy bezproblémový.

Kozy jsou citlivější na chlad, a hlavně na vlhké prostředí, v případě deště se většinou samy chodí schovat do stáje či přístřešku nebo ho dobrovolně ani neopouštějí. Jsou to takové kozí princezny, měl by si je pořídit pouze ten, kdo jim bude schopen vytvořit dobré podmínky.

Informace o mohérových kozách včetně možnosti objednání kůzlat najdete na www.moher.cz.

koza mohérová

Koza kašmírová

Plemeno pochází ze Střední Asie, chované je pro produkci extrémně lehké a hřejivé srsti. Kozy žijí na náhorních planinách v Indii, Nepálu, Mongolsku, Kyrgyzstánu a v dalších okolních zemích. Plemeno je malého tělesného rámce, rohy mají kozli i kozy. Výrazným znakem jsou svíslé, dlouhé a široké uši. Hmotnost koz je okolo 40 kg, kozlů 55–60 kg.

Srst kašmírových koz je hustá, složená z pesíků a podsady (kašmírové rouno), která se (nejčastěji na jaře) vyčesává, sprádá a využívá k tkaní jemných látek, šál (pashmina) či zpracovává na luxusní pláště.

Z kozy lze vyčesat 200–400 g kašmíru, z kozla až 500 g. Tyto údaje platí v ideálním případě: kašmírové kozy nejsou zcela přizpůsobené našemu vlhčímu klimatu, bohužel si dokážou srst samy „vyčesat“ na zahradě nebo pastvině o různé stromy, keře a jiná příhodná drbadla. Odrbanou kozí srst rádi využívají ptáci, kteří si ji nosí jako materiál na stavbu hnízd. Pokud déle prší, srst vlhkem plstnatí. Jako hobby plemeno je lze chovat, potřebují však suchou stáj a možnost výběhu na pastvinu, pokud je sucho. Mráz kašmírovým kozám nevadí, ve své domovině jsou vystavováni teplotám hluboko pod bodem mrazu, vlhká zima však ano. Srst kašmírových koz v našich podmínkách nedosahuje kvality ze země původu.

koza kašmírová

Délka kašmírové srsti je 4–5 cm. Kašmírové kozy mají nejčastěji bílou barvu, jsou však i černé zbarvené. Koza rodí 1–2 kůzlata.

Jména chovatelů kašmírových koz najdete na webu www.schok.cz.

Kamerunské kozičky

Známé obyvatelky zookoutků, hotelových minizoo, které vám sahají sotva po kolena a jsou vděčným objektem zájmu i těch nejmenších dětí. Plemeno pochází ze západní Afriky, ve své domovině je chováno pro produkci masa a kůží. Kamerunské kozičky jsou odolné, otužilé a nenáročné, společenské, bez projevů agresivity. Je možné je chovat celoročně venku s možností úkrytu do suchého přístřešku. Dospělé kozy dorůstají výšky okolo 30 cm, hmotnosti 15 kg a kozli 40 cm a 20–25 kg. Plemeno má krátké končetiny a široké břicho, obě pohlaví jsou rohatá. Koza rodí 1–2 kůzlata, je schopna odchovat dva vrhy ročně. Plemeno je dlouhověké, dožívá se až 15 let. Kamerunské kozičky jsou chované v různých barvách: bílé, černé, strakaté, hnědé.

Jedeme pro ovce nebo kozy

Ideální je přívesný vozík za auto, který má konstrukci překrytou plachtou. Plachtu úplně neutahujte, nechte ji trošku volnější, aby pod ni proudil za jízdy vzduch. Zvířatům na podlahu nastelte slámu nebo seno. Naplánujte si cestu tak, abyste nejeli v horkých dnech v poledne a odpoledne, je lepší převést zvířata ráno nebo navečer. Převážíte-li odstavená 2–3měsíční jehňata nebo kůzlata, vejdou se 3–4 do zavazadlového prostoru auta typu kombi. Abyste si nezničili auto, na podlahu dejte gumovou podložku (gumový koberec do kufru), na něj položte silnější igelit (hodí se i starý igelitový ubrus), jeho okraje do výšky 5–10 cm zvedněte, aby se vytvořila jakoby vana. Vanu vysypte hoblinami nebo slámou a senem. Horní část zavazadlového prostoru překryjte sítí nebo víkem, které zabezpečíte proti odklopení. **Nikdy nepřevážíte zvířata v zavazadlovém prostoru bez sítě nebo víka!** Jehně i kůzle dokáže vyskočit a přeskočit zadní sedačku. Jakmile se rozjedete, zvířata si většinou lehnou. Do banánové krabice jehně ani kůzle nedáte. Je možné použít přepravní klec pro velké psy.